YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
15 päivänä tammikuuta 1987 *

Asiassa 266/85,

jonka Landgericht Kaiserslautern on saattanut yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta tulkita 27 päivänä syyskuuta 1968 tehtyä tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevaa yleissopimusta 3.6.1971 tehdyn pöytäkirjan mukaisesti saadakseen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

H. Shenavai, Rockenhausen (Saksan liittotasavalta),

vastaan

K. Kreischer, Geleen (Alankomaat),

ennakkoratkaisun tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen (EYVL L 299, s. 32), jäljempänä 'yleissopimus', 5 artiklan 1 kohdan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti Mackenzie Stuart, jaostojen puheenjohtajat C. Kakouris, T. F. O'Higgins ja F. Schockweiler sekä tuomarit G. Bosco, T. Koopmans, K. Bahlmann, R. Joliet ja G. C. Rodríguez Iglesias,

julkisasiamies: G. F. Mancini,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

- pääasian vastaaja K. Kreischer, edustajanaan kirjallisessa käsittelyssä asianajaja H. O. Merkel, Kaiserslautern,

- Saksan liittotasavallan hallitus, asiamiehenään kirjallisessa käsittelyssä Christof Böhmer,

- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään B. E. McHenry, Treasury Solicitor's Department,

- Italian tasavallan hallitus, asiamiehenään diplomaattisten riita-asioiden osaston päällikkö Luigi Ferrari Bravo, avustajanaan valtionasiamies Oscar Fiumara,

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies Friedrich-Wilhelm Albrecht, avustajanaan Silvio Pieri,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen sellaisena kuin se on muutettuna 10.7.1986 pidetyn suullisen käsittelyn jälkeen,

kuultuaan julkisasiamiehen 4.11.1986 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Landgericht Kaiserslautern on esittänyt 5.3.1985 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 30.8.1985, yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta tulkita 27 päivänä syyskuuta 1968 tehtyä tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevaa yleissopimusta 3.6.1971 tehdyn pöytäkirjan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen edellä mainitun yleissopimuksen, jäljempänä 'yleissopimus', 5 artiklan 1 kohdan tulkinnasta.

2 Mainittu kysymys on esitetty oikeudenkäynnin yhteydessä, jossa asianosaisina ovat Shenavai, arkkitehti Rockenhausenista, Saksan liittotasavallasta ja Kreischer, jonka kotipaikka on Geleen, Alankomaat; asia koskee arkkitehdin

palkkion perintää kolmen loma-asunnon suunnittelemisesta lähellä Rockenhausenia.

3 Kanne nostettiin Amtsgericht Rockenhausenissa, joka hyväksyi Kreischerin esittämän toimivallan puuttumista koskevan väitteen sillä perusteella, että arkkitehdin palkkion maksamista koskevan velvoitteen täyttämispaikkana on pidettävä toimeksiantajan kotipaikkaa, joka tässä tapauksessa on Alankomaissa, joten tarvittavat edellytykset kanteen nostamiseksi vastaajaa vastaan saksalaisessa tuomioistuimessa eivät täyty.

4 Shenavai haki muutosta Landgericht Kaiserslauternissa, joka ensin katsoi, että Saksan lain mukaan arkkitehtisopimuksen täyttämispaikka on se paikkakunta, jossa sijaitsevat arkkitehtitoimisto sekä suunniteltu rakennuspaikka. Näin kaikkien sopimuksesta syntyvien velvoitteiden täyttämispaikka on sopimussuhdetta kokonaisuutena tarkasteltaessa sen "painopiste".

5 Landgericht Kaiserslautern totesi kuitenkin, ettei se ollut varma, voiko mainittua tulkintaa soveltaa yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan yhteydessä, koska yhteisöjen tuomioistuimen antamien tiettyjen tuomioiden mukaan tuomioistuimen kansainvälinen toimivalta riippuu kanteessa tarkoitetun sopimusvelvoitteen täyttämispaikasta, joka tässä tapauksessa siis on palkkion maksupaikka. Näin ollen mainittu Landgericht katsoi olevan tarpeen esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraava ennakkoratkaisukysymys:

Onko velvoitteiden täyttämispaikkaa määritettäessä - silloinkin kun kanne koskee arkkitehdille yksinomaan hankkeesta maksettavan palkkion perintää - tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu velvoite kanteessa varsinaisesti tarkoitettu sopimusvelvoite (tässä tapauksessa vastaajan kotipaikalla maksettava rahavelka) vai sopimukselle ominainen suoritus, joka luonnehtii koko sopimussuhdetta (eli paikkakunta, jolla sijaitsevat arkkitehtitoimisto tai suunniteltu rakennuspaikka).

6 On syytä muistuttaa, että yleissopimuksen 2 artiklassa vahvistetaan yleinen sääntö, jonka mukaan toimivaltaisia ovat sen valtion tuomioistuimet, jossa vastaajalla on kotipaikka, mutta 5 artiklan 1 kohdassa määrätään, että sopimusta koskevassa asiassa kanne vastaajaa vastaan voidaan myös nostaa sen "paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa velvoite on täytetty tai täytettävä". Kuten yhteisöjen tuomioistuin jo on 6.10.1976 (asia 12/76, Tessili v. Dunlop, Kok. 1976, s. 1473) antamassaan tuomiossa todennut, tämä valinnanvapaus otettiin käyttöön, koska tietyissä tapauksissa oikeusriidan ja

sellaisen tuomioistuimen, jossa asia voidaan saattaa vireille, välillä on erityisen läheinen liittymä, ja tällä pyritään oikeudenkäynnin tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen.

7 Samassa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin täsmensi, että sopimusvelvoitteiden "täyttämispaikka" määräytyy sen lainsäädännön mukaan, jota asiaa käsittelevän tuomioistuimen lainvalintasääntöjen mukaan on sovellettava riidanalaiseen velvoitteeseen.

8 Yhteisöjen tuomioistuin muistutti 6.10.1976 antamassaan toisessa tuomiossa (asia 14/76, De Bloos v. Bouyer, Kok. 1976, s. 1497), että yleissopimuksen tarkoituksena on määritellä sopimusvaltioiden tuomioistuinten kansainvälinen toimivalta, helpottaa tuomioiden vastavuoroista tunnustamista ja luoda nopeutettu menettely tuomioiden täytäntöönpanon turvaamiseksi; tämän pohjalta se totesi, että näiden tavoitteiden vuoksi on tärkeää välttää mahdollisimman pitkälle tilannetta, jossa saman sopimuksen osalta on olemassa useita toimivaltaperusteita, joten yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa ei siis voida tulkita siten, että siinä viitataan kaikkiin kyseessä olevasta sopimuksesta syntyviin velvoitteisiin.

9 Yhteisöjen tuomioistuin päätteli näin ollen, että edellä mainitussa 5 artiklassa tarkoitettua velvoitteen täyttämispaikkaa määritettäessä käsitteellä "velvoite" tarkoitetaan sitä, velvoitetta, joka vastaa kantajan kanteen perusteena olevaa, sopimuksesta johtuvaa oikeutta. Se täsmentäisi, että kun kantaja esittää vahingonkorvausvaatimuksia tai vaatii sopimuksen purkamista vastapuolesta johtuvista syistä, mainittuna velvoitteena on samoin pidettävä sitä sopimuksesta johtuvaa velvoitetta, jonka noudattamatta jättämiseen kantajan vaatimukset perustuvat.

10 Mainitusta yleissäännöstä on kuitenkin tiettyjä poikkeuksia, jotka johtuvat siitä, että "sopimusta koskevaan asiaan" kuuluu luonteeltaan hyvin erilaisia suhteita – sekä niiden yhteiskunnallisen merkityksen osalta että sovittujen suoritusten osalta. Yleissopimuksessa otetaan huomioon mainittu moninaisuus, sillä siinä määrätään tietyistä erityissäännöistä, joita sovelletaan määrättyihin sopimussuhteisiin. Esimerkiksi sen 16 artiklassa määrätään erityisestä toimivallasta kiinteän omaisuuden vuokraa koskevissa asioissa.

11 Samankaltaisten arviointien perusteella yhteisöjen tuomioistuin on katsonut 26.5.1982 antamassaan tuomiossa (asia 133/81, Ivenel v. Schwab, Kok. 1982, s. 1891), että kun kanne perustuu kansallisen tuomioistuimen työsopimukseksi katsomasta yhdestä edustussopimuksesta johtuviin useisiin eri

velvoitteisiin, yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu velvoite on sopimukselle luonteenomainen velvoite, joka tavallisesti on työskentelyä koskeva velvoite.

12 Näillä edellytyksillä on katsottava, että kansallisen tuomioistuimen esittämässä kysymyksessä pyritään erityisesti selvittämään, onko arkkitehdin palkkion perintää koskevassa asiassa noudatettava edellä mainitussa asiassa De Bloos annetussa tuomiossa annettua yleissääntöä, jonka mukaan ratkaiseva velvoite on kantajan kanteessa tarkoitettu velvoite, vai vastaavatko tämän tapauksen piirteet asiassa Ivenel annetussa tuomiossa kyseessä olleita piirteitä.

13 Yhteisöjen tuomioistuimessa käsiteltiin paitsi sitä, onko ratkaisevaa velvoitetta määritettäessä otettava huomioon riidanalaisen sopimuksen luonne, myös sellaista tilannetta, jossa kanteessa tarkoitetaan useita eri velvoitteita saman asian yhteydessä.

14 Ensimmäisen seikan osalta Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus suosittaa yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Ivenel, joka koskee epäitsenäistä työtä, antamaan tuomioon sisältyvän perusteen yleistämistä; se korostaa, että tällaisesta perusteesta on tiettyä etua sovellettaessa sitä kaikkiin ansiotyötä koskeviin sopimuksiin. Jos yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa tulkitaan näin, vältetään erityisesti sellainen tilanne, jossa eri sopimusvaltioiden tuomioistuimet ovat toimivaltaisia käsittelemään samaan sopimukseen perustuvia eri kanteita, koska toimivaltainen on sen sopimusvaltion tuomioistuin, jonka lakia tavallisesti sopimukseen sovelletaan. Kyseessä olevan tapauksen kaltaisessa tapauksessa tämän ansiosta voisi lisäksi muodostua todellinen vaihtoehto sille, että yleissopimuksen järjestelmässä toimivaltainen tuomioistuin on yleensä vastaajan kotipaikan tuomioistuin.

15 Saksan liittotasavallan hallitus, Italian hallitus ja komissio eivät yhdy edelliseen kantaan. Saksan hallitus myöntää olevan tiettyjä perusteluita sille, että sopimusta koskevissa asioissa toimivalta olisi yhdellä ainoalla tuomioistuimella, mutta se korostaa toisaalta, että tiettyihin sopimuksiin ei sisälly ominaista suoritusta, esimerkiksi silloin kun sopimuspuolten suoritukset ovat samanlaisia (kuten esimerkiksi tavaroiden vaihtokauppaa koskevassa sopimuksessa) ja toisaalta että yleissopimuksen tekijät ovat tarkoittaneet, kuten kyseessä olevan määräyksen eri kielitoisinnoista ilmenee, että velvoitteen täyttämispaikkakunnan tuomioistuinta määritettäessä ratkaiseva velvoite on kanteessa varsinaisesti tarkoitettu sopimusvelvoite.

16 Tässä suhteessa on huomattava, että työsopimuksilla sekä muilla sopimuksilla, jotka koskevat epäitsenäistä ansiotyötä, on muihin sopimuksiin verrattuna – silloinkin kun nämä liittyvät palvelujen tarjoamiseen – tiettyjä erityispiirteitä, koska niissä luodaan kestävä, työntekijän tiettyyn yrityksen tai työnantajan liiketoiminnan organisaatioon liittävä suhde ja koska kyseisillä sopimuksilla on paikallisen liittymä työskentelypaikkaan, joka määrittää pakottavien oikeussääntöjen ja kollektiivisten sopimusten soveltamisen. Näiden ominaispiirteiden vuoksi sen paikkakunnan tuomioistuin, jossa tällaisille sopimuksille luonteenomainen velvoite on täytettävä, voi parhaiten tutkia riita-asiat, jotka voivat johtua sopimukseen perustuvasta velvoitteesta tai velvoitteista.

17 Kun tällaisia erityisiä ominaispiirteitä ei ole, ei ole tarpeen eikä tarkoituksenmukaista määrittää sopimukselle ominaista velvoitetta ja keskittää kaikkien sopimusvelvoitteisiin liittyvien riita-asioiden osalta toimivaltaa – joka määräytyy velvoitteen täyttämispaikan perusteella – sopimuksen täyttämispaikkakunnan tuomioistuimelle. Koska sopimukset yleisesti ovat niin erilaisia ja moninaisia, mainitun perusteen käyttöönotosta saattaisi syntyä epävarmuutta tuomioistuinten toimivallan osalta, kun yleissopimuksen tavoitteena on nimenomaisesti poistaa tällainen epävarmuus.

18 Sitä vastoin yleisesti sopimusten osalta tällaista epävarmuutta ei synny, kun huomioon otetaan ainoastaan se sopimuksessa määrätty velvoite, jonka täyttämistä kanteessa vaaditaan. Paikkakunta, jossa velvoite on täytettävä, on tavallisesti kaikkein läheisin liittymä itse asian ja toimivaltaisen tuomioistuimen välillä; toimivalta sopimusta koskevassa asiassa määräytyykin velvoitteen täyttämispaikkakunnan tuomioistuimelle juuri mainitun liittymän perusteella.

19 Mainitun säännön avulla ei kuitenkaan voida ratkaista sellaisia erityistapauksia, joissa kantajan kanteessa tarkoitetaan samasta sopimuksesta johtuvia useita eri velvoitteita. Tällaisessa tapauksessa kuitenkin toimivaltaansa määrittäessään se tuomioistuin, jossa kanne on nostettu, noudattaa periaatetta, jonka mukaan liitännäinen asia seuraa pääasiaa, eli kun kyseessä on useita eri velvoitteita, tuomioistuimen toimivalta määräytyy päävelvoitteen mukaan. Tästä ongelmasta ei kuitenkaan ole kyse kansallisen tuomioistuimen tarkoittamassa tilanteessa.

20 Esitettyyn kysymykseen on siis vastattava, että jos kanne koskee arkkitehdille rakennuksen suunnittelusta maksettavan palkkion perintää, yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua velvoitteen täyttämispaikkaa määritettäessä ratkaiseva velvoite on kanteessa varsinaisesti tarkoitettu sopimusvelvoite.

Oikeudenkäyntikulut

Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan liittotasavallan, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Italian tasavallan hallituksille sekä Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Landgericht Kaiserslauternin 5.3.1985 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Jos kanne koskee arkkitehdille rakennuksen suunnittelusta maksettavan palkkion perintää, tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua velvoitteen täyttämispaikkaa määritettäessä ratkaiseva velvoite on kanteessa varsinaisesti tarkoitettu sopimusvelvoite.

Mackenzie Stuart Kakouris O'Higgins Schockweiler

Bosco Koopmans Bahlmann Joliet Rodríguez Iglesias

Julistettiin Luxemburgissa 15 päivänä tammikuuta 1987.

P. Heim
kirjaaja

A. J. Mackenzie Stuart
presidentti